

EU-parlamentet har den 16. april 2019 vedtaget et nyt direktiv, der skal sikre adgang for wistleblowere til at indberette ulovligheder, uden derved at frygte for repressalier som fyring, degradering og trusler.

Direktivet består af en række sikkerhedsforanstaltninger, der skal sikre, at borgere og ansatte i samtlige af EU's medlemslande kan rapportere brud på EU-lov både i den offentlige og private sektor.

Folketinget har nu 2 år til at få omskrevet direktivet til en kompatibel dansk lovgivning, der som minimum indeholder de bestemmelser, som EU-parlamentet har vedtaget. Hvordan den endelige danske model kommer til at udforme sig, er således endnu ukendt.

I EU direktivet beskrives blandt andet:

Hvordan skal en whistleblower indberette

Som et første skridt bør indberetninger ske internt i organisationen eller på arbejdspladsen. Myndigheder og private virksomheder skal derfor etablere interne enheder til modtagelse, håndtering af og opfølgning på indberetninger.

Hvis whistlebloweren vurderer ikke at være blevet hørt eller decideret er blevet forhindret i at indberette, kan vedkommende gå til en ekstern enhed, som skal etableres i offentligt regi i alle medlemslandene. Hvis heller ikke den eksterne enhed i tilstrækkelig grad tager whistleblowerens indberetning op, kan han eller hun gå til offentligheden, eksempelvis gennem medierne.

Kun i sager, hvor whistlebloweren vurderer, at en indberetning internt ikke er hensigtsmæssig eller ikke er sikkerhedsmæssigt forsvarlig, kan vedkommende gå direkte til offentligheden eller medierne.

Kommissionen ønsker med denne tretrinnsprocedure at sikre, at whistleblowerne bruger de etablerede forretningsgange til at indberette og foretage opfølgning på indberetninger.

Hvordan beskyttes whistlebloweren

Whistlebloweren har krav på beskyttelse ved indberetninger, gennem vedtagelse af et generelt forbud mod repressalier afledt direkte af den eller de pågældende indberetninger. Direktivet lægger op til, at whistlebloweren sikres fortrolighed, ved modtagelse af indberetninger. Der er dog ikke forslag om egentlig anonymitet ved indberetninger, som findes i regler i nogle EU-lande.

I sager, hvor whistlebloweren udsættes for repressalier, skal domstolene sikre, at retslige principper som formodning om uskyld, adgang til retshjælp, retten til forsvar og en retfærdig retssag er garanteret.

Samtidig skal medlemslandene sikre lovgivning, der etablerer forholdsmæssige og afskrækkende straffe for ondsindede eller urigtige indberetninger.

I sager, hvor whistleblowerne har oplevet at være udsat for uretmæssige repressalier, skal lovgivningen endelig sikre omvendt bevisbyrde, så det er den indberettende, der skal bevise, at han eller hun *ikke* har udsat den indberettende for repressalier som følge af indberetningen, men at disse skyldes andre forhold.

Hvor gælder forslaget

Alle offentlige myndigheder og virksomheder såvel som private virksomheder med over 50 ansatte eller en årlig omsætning på over 10. mio. euro pålægges at etablere interne procedurer for registrering og behandling af indberetninger fra whistleblowere. Virksomheder, der arbejder med finansielle produkter og rådgivning, vil ifølge forslaget være undtaget fra den nedre grænse på antal ansatte/omsætning.

De offentlige myndigheder der er omfattet er:

- Den statslige forvaltning
- Regionale forvaltninger og tjenestegrene
- Kommuner med mere end 10.000 indbyggere
- Andre offentlige enheder

Medlemslandene pålægges derudover at etablere en ekstern uafhængig instans i offentligt regi, hvortil whistleblowere kan henvende sig og gennem fastlagte procedurer, kan få registreret og behandlet en indberetning.

De interne såvel som eksterne enheder skal etablere klare procedure, som skal kommunikeres til alle, som er omfattet af ordningen.